

HERODOT

Herodot din Helicarnas este considerat, in general drept intemeietorul disciplinei noastre, drept "parintele istoriei", dupa definitia lui Cicero. Scrierea sa "Istoriei" este astfel o opera de pionierat, ceea ce face ca ea sa aiba importante limite;

In acelasi timp insa Herodot a indicat principalele directii pe care trebuie sa mearga noua disciplina, a pus bazele unor importante traditii ce aveau sa fie dezvoltate ulterior. El si-a creat astfel un bogat fond de cunostinte calatoriile sale oferindu-i prilejul nu numai sa faca observatii asupra realitatilor din alte regiuni ci si sa aiba contribuiiri cu invatatii localnici. Deosebit de importanta a fost sederea sa la Atena, in viata culturala a careia s-a si integrat; aici el a venit in contact cu filozofia safista; a facut parte din anturajul lui Pericle, a devenit prietenul lui Sofocle a primit recompense oficiale pentru lecturile publice fragmentare din "Istoriei".

Lucrarea incepe prin a expune primele contacte ale grecilor cu persii, istoria lui Cresus, situatia Greciei in sec al VI-lea, urmeaza apoi istoria cresterii puterii persane, intrerupta de numeroase digresiuni privind Egeata, cetatile grecesti din Asia, Libia, Scotia, cea mai lunga fiind cea privind Egiptul, privilegiata de expunerea cuceririi acesteia de catre Camlyse. Ultima parte a scrierii este consacrata expunerii capaniilor persane impotriva Greciei europene, ale caror momente principale sunt expuse amplu si dramatic.

El isi propune sa expuna nu numai conflictul dintre greci si barbari, ci sa-i explice si cauza. La fel, el sesizeaza transformarile la care sunt expuse diferite societati. Atitudinea lui Herodot asupra obiectului expunerii a avut influente si asupra stilului folosit. Renuntand la dialectul doric, matern, el a intrebuintat dialectul ionic, devenind limba prozei stiintifice. Stilul lui este insa mai apropiat de cel literar.

Primele patru carti din "Istoriei" lui Herodot constituie un amplu preluu al razboaielor medice a caror expunere incepe abea cu cartea a cincea. Cele mai ample expuneri de acest fel privesc istoria Spartei si istoria Atenei, cele doua cetati elene care au cunoscut o mare inflorire in preajma razboaielor medice si care aveau sa joace un rol de seama in aceste razboaie. Deoarece pentru aceasta miscare din istoria Greciei antice, de eliberare, singurul izvor de seama il constituie Herodot, este firesc sa ne punem intrebarea daca a reusit autorul razboaielor medice sa inteleaga cauzele adanci ale revoltei care a constituit inceputul ostilitatilor dintre greci si persi; daca i-a cedat corect fizionomia si a fost in stare sa judece cum sa aprecieze cum se cuvine faptele.

Exista lucrari moderne care ii aduc lui Herodot reprosul ca expeditia impotriva Sardesului n-a avut in ochii persilor importanta acordata in "Istoriei". Dar Herodot nu prezinta mania lui Darius si scena cu

sclavul care-i aducea aminte de Atena; ca fapte determinate ci numai ca versiuni. El reda asa cum are obiceiul, tot ce a aflat in legatura cu acesta, dar, cand nu-si asuma raspunderea ceea ce se intampla si in chestiunea discutata, reda faptul sub forma de " se spune". Prin urmare Herodot a cunoscut chiar daca nu a inteles in toata profunzimea lor, cauzele ca i-au inpins pe grecii ionieni sa se rascoale impotriva persilor si sa atace Ellada; pe primii i-a luat dorinta de libertate iar pe ultimii tendinta politiciii lor de a ingenuchea lumea intreaga cunoscuta pe atunci.

Cat priveste expunerea propriu-zisa a rascoalei, Herodot dupa cum e si firesc pentru vremea aceea, nu a creat o lucrare stiintifica, in care sa figureze evenimente strict istorice, nu a reusit sa redea total amploarea miscarii si sa scoata in lumina momentele mai de seama; el nu a cuprins intreaga miscare de aceea dese ori fapte importante apar redate sumar si simplist, si altele de amanunt capata importanta nemeritata. Cat priveste aprecierea facuta de Herodot asupra rascoalei se impun de la inceput doua observatii: una in legatura cu felul cum a primit autorul "Istoriilor" rostul revoltei si a doua referitoare la modul cum judeca el "barbarii". Herodot priveste revolta prin prisma celui care i-a cunoscut urmarile, care a regretat revarsarea de sange zadarnica.

Herodot s-a preocupat permanent de gasirea adevarului; in culegerea datelor el este electric, informatorii nu itotdeauna au fost de mana intai altii au exagerat faptele de vitejie proprii nesocotindu-le pe ale celorlalti. Astfel multe pasaje isi gasesc explicatia cercetand sursa lor. Dupa concluziile la care au ajuns cei care au studiat opera lui Herodot cartea a V-a a avutca izvor de documentare in primul rand informatiile pe cale orala culese cu ocazia calatoriilor lui Herodot printratate si insulele Elladei, sau aflate din istorioarele care circulau in toata lumea elena de atunci. Au existat probabil si unele izvoare scrise, dar de mai mica importanta. Numai informatia la fata locului, cutreierand meleagurile Elladei despre care vorbeste si culegand prin viu grai de la localnici informatii despre evenimente si intamplari transmise din generatie in generatie, a putut furniza lui Herodot un material bogat in care se impleteste stiinta cu fantezia, seriozitatea cu anecdota.

E de presupus ca Herodot a vizitat toate meleagurile Elladei despre care vorbeste, tinand seama de calatoriile extinse pe care le-a intreprins in intreg bazinul mediteranian; el a poposit, uneori mai mult alteori mai putin, in cetati ca Atena, Sparta, Corint, Sicyona, Thela, Beotiei, in insuleca Samas si Chias, in tinuturi grecesti ca Focea, Coria, Cipru, si in Magna Grecia.

Intreaga lui opera nu este decat un omagiu adus poporului elen, care s-a aruncat cu indrazneala eroica in razboi, ca sa se masoare cu un dusman mult mai numeros, numai pentru a-si apara libertatea; el lauda peste tot democratia care asigura egalitatea in drepturi printre cetateni si condamna tirania.